YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
12 päivänä helmikuuta 1974 *

Asiassa 152/73,

jonka Bundesarbeitsgericht (liittotasavallan työtuomioistuin) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Giovanni Maria Sotgiu, postityöntekijä, Stuttgart,

vastaan

Deutsche Bundespost (Saksan liittotasavallan postilaitos), Stuttgartin pääosasto,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan sekä työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti R. Lecourt, jaostojen puheenjohtajat A. M. Donner ja M. Sørensen sekä tuomarit R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore (esittelevä tuomari), H. Kutscher, C. Ó Dálaigh ja A. J. Mackenzie Stuart,

julkisasiamies: H. Mayras,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

1 Bundesarbeitsgericht on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 28.3.1973 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 20.7.1973, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL 1968, L 257, s. 2) 7 artiklan 1 ja 4 kohdan tulkinnasta.

Nämä kysymykset on esitetty muualle kuin kotipaikkaansa sijoitetuille työntekijöille tietyin edellytyksin maksettavaa "erossaolokorvausta" koskevan kanteen yhteydessä, jonka liittotasavallan postilaitoksen palveluksessa työskentelevä työntekijä (ouvrier), joka on Italian kansalainen, on nostanut työnantajaansa vastaan.

Ensimmäinen kysymys

2 Ensimmäisessä kysymyksessä kysytään, voidaanko ETY:n perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdassa mainitun poikkeuksen nojalla sulkea asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohdassa esitetyn syrjintäkieltoa koskevan säännön ulkopuolelle jonkin jäsenvaltion julkishallinnon - tässä tapauksessa postilaitoksen - sellaiset työntekijät, joiden työsuhde perustuu yksityisoikeudelliseen työsopimukseen.

3 Perustamissopimuksen 48 artiklassa turvataan työntekijöiden vapaa liikkuvuus yhteisössä, missä tarkoituksessa sen 2 kohdassa määrätään, että "kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työsopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan".

Asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 kohdassa täsmennetään tältä osin, että "jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen".

Saman artiklan 4 kohdan sanamuodon mukaan "kollektiivisen tai yksilöä koskevan sopimuksen määräys taikka muu työehtojen sääntelyä koskeva määräys, joka koskee työn saantia, työtä, palkkausta ja muita työehtoja sekä irtisanomista, on mitätön sikäli kuin siinä säädetään tai sallitaan edellytyksiä,

jotka asettavat toisten jäsenvaltioiden kansalaiset työntekijöinä eriarvoiseen asemaan".

Perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan nojalla edellä mainitut määräykset eivät kuitenkaan koske "julkishallinnon palvelussuhteita".

Näin ollen on määriteltävä tämän poikkeuksen laajuus.

4 Ottaen huomioon työntekijöiden vapaan liikkuvuuden ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden perustavanlaatuisuuden perustamissopimuksen järjestelmässä 48 artiklan 4 kohdan poikkeukset eivät voi saada sellaista laajuutta, joka ylittäisi sen tavoitteen, jonka saavuttamiseksi tämä poikkeuslauseke on artiklaan sisällytetty.

Ne intressit, joita jäsenvaltiot tämän poikkeuslausekkeen nojalla voivat suojella, voidaan saavuttaa mahdollisuudella estää ulkomaiden kansalaisten pääsy tiettyihin julkishallinnon tehtäviin.

Tämä määräys ei sitä vastoin ole peruste syrjiville toimenpiteille palkkauksessa tai muissa työsuhteen ehdoissa niitä työntekijöitä kohtaan, jotka on jo otettu julkishallinnon palvelukseen.

Se seikka, että henkilö on otettu palvelukseen, osoittaa itsessään, että ne edut, joiden suojaamiseksi 48 artiklan 4 kohdan poikkeus on tehty, eivät ole vaarassa.

5 On vielä täsmennettävä, voiko 48 artiklan 4 kohdan mukaisen poikkeuksen laajuus riippua työntekijän ja työnantajana olevan hallinnon välisen oikeudellisen suhteen luonteesta.

Koska mainitussa määräyksessä ei tehdä asiaa koskevaa erottelua, on yhdentekevää, onko työntekijä otettu palvelukseen työntekijänä (ouvrier), virkailijana (employé) vai virkamiehenä (fonctionnaire) tai onko hänen työsuhteensa julkisoikeudellinen vai yksityisoikeudellinen.

Nämä oikeudelliset luonnehdinnat itse asiassa vaihtelevat kansallisesta lainsäädännöstä toiseen eivätkä näin ollen voi tarjota yhteisön oikeuden vaatimusten mukaista tulkintakriteeriä.

6 Esitettyyn kysymykseen on vastattava, että perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että tässä määräyksessä mainittu poikkeus koskee yksinomaan pääsyä julkishallinnon palvelussuhteisiin ja että työntekijän ja hallinnon välisen oikeudellisen suhteen luonteella ei tältä osin ole merkitystä.

Toinen kysymys

7 Toisessa kysymyksessä kysytään, onko asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohtaa tulkittava siten, että palkanlisänä maksettava erossaolokorvaus kuuluu "työehtojen" käsitteeseen.

Tämä kysymys on esitetty sekä etuuden luonteen vuoksi että ottaen huomioon sen, että sovellettavien kansallisten säännösten mukaan kyse on ehdollisesta etuudesta.

8 Asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan tavoitteena on varmistaa jäsenvaltioiden työntekijöiden yhdenvertainen kohtelu kaikkien heidän asemaansa ja erityisesti heidän rahallisia oikeuksiaan määrittelevien lakisääteisten tai sopimusperusteisten määräysten osalta.

Erossaolokorvaus, jolla korvataan kodistaan erossa olevalle työntekijälle aiheutuvat haitat, on palkanlisä ja kuuluu asetuksessa tarkoitettuihin "työehtoihin".

Tältä osin on yhdentekevää, maksaako valtio korvauksen lakisääteisen tai sopimusperusteisen velvoitteen nojalla vai vapaaehtoisena työnantajan korvauksena.

Silloin kun valtio tekee tällaisen valinnan omien kansalaistensa hyväksi, sen edellytetään ulottavan tämä etu koskemaan myös sellaisia samassa tilanteessa olevia työntekijöitä, jotka ovat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia.

9 Esitettyyn kysymykseen on vastattava, että asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohtaa on tulkittava siten, että palkanlisänä maksettava erossaolokorvaus kuuluu "työehtojen" käsitteeseen ilman, että pitäisi tehdä ero sen suhteen, maksetaanko korvaus vapaaehtoisesti vai lakisääteisen tai sopimusperusteisen velvoitteen nojalla.

Kolmas kysymys

10 Kolmas kysymys koskee sitä, onko neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohtaa tulkittava siten, että tällä säännöksellä kielletään kaikki syrjintä, joka perustuu paitsi siihen, että työntekijä on toisen jäsenvaltion kansalainen, myös siihen, että hänellä on kotipaikka toisessa jäsenvaltiossa.

11 Sekä perustamissopimuksessa että asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklassa mainituissa yhdenvertaista kohtelua koskevissa säännöissä kielletään paitsi kansalaisuuteen perustuva ilmeinen syrjintä, myös kaikki peitellyt syrjinnän muodot, jotka muita erotteluperusteita soveltaen johtavat samaan lopputulokseen.

Tämä tulkinta, joka on välttämätön yhteisön yhden perustavanlaatuisen periaatteen tehokkuuden takaamiseksi, on nimenomaisesti todettu asetuksen (ETY) N:o 1612/68 johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa, jossa edellytetään, että työntekijöiden kohtelun yhdenvertaisuus on varmistettava "tosiasiallisesti ja oikeudellisesti".

On mahdollista, että sellaiset perusteet kuin työntekijän alkuperä ja kotipaikka voivat olosuhteiden mukaan olla käytännöllisiltä vaikutuksiltaan rinnastettavissa perustamissopimuksessa ja asetuksessa kiellettyyn kansalaisuuteen perustuvaan syrjintään.

12 Näin ei kuitenkaan olisi, jos erossaolokorvausten myöntämisedellytyksissä ja maksuehdoissa otettaisiin huomioon ne objektiiviset eroavaisuudet, jotka voivat aiheutua työntekijöiden olosuhteista riippuen siitä, onko heidän kotipaikkansa työn alkamishetkellä työskentelyvaltion alueella vai ulkomailla.

Tältä osin se, että kun työntekijän kotipaikka on työskentelyvaltiossa, erossaolokorvausta maksetaan vain väliaikaisesti ja siihen liittyy velvollisuus muuttaa kotipaikka työskentelypaikkakunnalle, mutta kun työntekijän kotipaikka on ulkomailla, korvausta maksetaan jatkuvasti eikä siihen liity vastaavanlaista velvollisuutta, voi olla hyväksyttävä peruste eri suuruisille korvauksille.

Missään tapauksessa ei voida todeta perustamissopimuksen ja asetuksen vastaista syrjintää esiintyvän silloin kun kahden korvausjärjestelmän kokonaisvertailun perusteella on ilmeistä, että ulkomailla kotipaikkansa säilyttävät työntekijät eivät ole huonommassa asemassa verrattuna niihin työntekijöihin,

joiden kotipaikka on työskentelyvaltion alueella.

13 Esitettyyn kysymykseen on vastattava, että sen, että työntekijän kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella, ottaminen huomioon erossaolokorvauksen myöntämisperusteena voi olosuhteiden mukaan olla asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohdassa kiellettyä syrjintää.

Näin ei kuitenkaan ole, jos tällaisessa korvausjärjestelmässä otetaan huomioon ne objektiiviset eroavaisuudet työntekijöiden olosuhteissa, jotka riippuvat siitä, onko heidän kotipaikkansa työn alkamishetkellä työskentelyvaltion alueella vai ulkomailla.

Oikeudenkäyntikulut

14 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan liittotasavallan ja Italian tasavallan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe Bundesarbeitsgerichtissä vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi Bundesarbeitsgerichtin asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla,

ottaen huomioon oikeudenkäyntiasiakirjat,

kuultuaan esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan Saksan liittotasavallan hallituksen ja Euroopan yhteisöjen komission suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen,

ottaen huomioon Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen, erityisesti sen 48 ja 177 artiklan,

ottaen huomioon työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15 päivänä lokakuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68,

ottaen huomioon Euroopan talousyhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan, erityisesti sen 20 artiklan,

ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Bundesarbeitsgerichtin 28.3.1973 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että tässä määräyksessä mainittu poikkeus koskee yksinomaan pääsyä julkishallinnon palvelussuhteisiin. Työntekijän ja hallinnon välisen oikeudellisen suhteen luonteella ei tältä osin ole merkitystä.**

2) **Asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohtaa on tulkittava siten, että palkanlisänä maksettava erossaolokorvaus kuuluu "työehtojen" käsitteeseen, ilman että pitäisi tehdä ero sen suhteen, maksetaanko korvaus vapaaehtoisesti vai lakisääteisen tai sopimusperusteisen velvoitteen nojalla.**

3) **Sen, että työntekijän kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella, ottaminen huomioon erossaolokorvauksen myöntämisperusteena voi olosuhteiden mukaan olla asetuksen (ETY) N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 4 kohdassa kiellettyä syrjintää. Näin ei kuitenkaan ole, jos tällaisessa korvausjärjestelmässä otetaan huomioon ne objektiiviset eroavaisuudet työntekijöiden olosuhteissa, jotka riippuvat siitä, onko heidän kotipaikkansa työn alkamishetkellä työskentelyvaltion alueella vai ulkomailla.**

Lecourt Donner Sørensen Monaco Mertens de Wilmars

Pescatore Kutscher Ó Dálaigh Mackenzie Stuart

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä helmikuuta 1974.

A. Van Houtte
kirjaaja

R. Lecourt
presidentti